

Länsstyrelsen
Kalmar län

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Björnsbodar

SE0330195

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtyper och arters utbredning i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0330195 Björnsbodar

Kommun: Borgholm

Områdets totala areal: 12,3 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2015-11-11

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-14

Markägarförhållanden:

Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2002-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6210 - Kalkgräsmarker

6410 - Fuktängar

7230 - Rikkärr

1493 - Kalkkrassing, *Sisymbrium supinum*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: att bevara en varierad betesmark med torra gräsmarker, fuktängar och rikkärr tillsammans med dess typiska arter såsom kalkkrassing.

Motivering: en mosaikartad miljö där alvar, fuktängar och kärr bildar värdefulla naturtyper. Området är känt för en mycket artrik flora samt ett rikt fågel- och insektsliv. Kalkkrassing finns i närheten till Natura 2000-området.

Prioriterade åtgärder:

- Upprätthållande av hävd genom bete. Skyddet av området är avhängigt fortsatt skötsel av gräsmarkerna.
- Utreda möjligheterna för igenläggning av dike.
- Utredning av frågan om det går att utvidga området med angränsande naturbetesmarker.

Beskrivning av området

Natura 2000-område Björnsbodas är beläget vid Ölands västkust i Alböke socken och utgör en del av Alböke alvar, vilket är ett av de större alvarerna på norra Öland. Alböke alvar är ett öppet och välhävdad alvar med artrik flora där våtar, kärr och fuktiga till torra gräsmarker tillsammans med alvarvegetationen bidrar till en stor variation av livsmiljöer.

Vid Björnsbodas är området öppet med buskbärande betesmarker som varierar från torra till våta med inslag av rikkärr. En, slån och nypon bildar på sina ställen stora taggiga snår.

Området har en mycket fin flora med många hävdgynnade växter och ett rikt fågel- och insektsliv. Bland de hävdberoende kärlväxterna kan nämnas axveronika, backnejlika, backglim, bäcktimjan, bockrot, fältsippa, hirsstarr, jungfrulin, knägräs, solvända och ängsvädd. Kalkkrassing finns i närheten, men har inte rapporterats från det exakta området.

Området ingår som en del av ett större område av riksintresse för naturvården.

Namnet Björnsbodas avser egentligen ett avgränsat område söder om bygränsen på Nedra Vannborgas ägor. Området bör därför eventuellt ges ett nytt namn.

Vad kan påverka negativt

Observera att detta endast är några exempel på faktorer som kan skada områdets värden. Att en verksamhet är listad som ett tänkbart problem innebär inte att den är förbjuden. Vissa av verksamheterna kan omfattas av den tillståndsplikt som gäller om det finns risk för betydande påverkan på miljön i Natura 2000-området. I andra fall är inte tillståndsplikten aktuell men behov kommer att finnas att följa upp det specifika problemet. För att få närmare besked om vad som gäller i ett enskilt fall kan det vara lämpligt att ta kontakt med berörd tillsynsmyndighet som är Länsstyrelsen eller vid skogsbruksåtgärder Skogsvårdsstyrelsen.

Följer man som enskild de allmänna hänsynsregler som läggs fast i vår lagstiftning (t.ex. miljöbalken och skogsvårdslagen) eller följer regler i tvärvillkoren så har man fullgjort även sina grundläggande krav på hänsyn till Natura 2000-området.

Tvärvillkor omfattar i huvudsak följande områden:

- Begränsning av högsta antalet djur i ett jordbruk
- Försiktighetsmått för gödselhantering, inklusive krav på lagringskapacitet
- Spridning av gödselmedel
- Föreskrifter om andelen höst- eller vinterbevuxen mark
- Försiktighetsåtgärder vid spridning av bekämpningsmedel

För mer information om tvärvillkor se Jordbruksverkets hemsida (www.jordbruksverket.se).

Verksamheter och företeelser som generellt kan påverka naturtyperna och arterna negativt

- Utebliven hävd, försvagad eller felaktig skötsel (inkl. stödutfodring och vinterbete).
- Gödning samt insädd av för naturtypen främmande arter.
- Rutinmässig användning av avmaskningsmedel med makrocycliska laktoner (där

avermectinerna ingår) bör undvikas eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan. Särskilt allvarligt är användandet av bolus då detta innebär en giftspridning under flera månader.

- Exploatering och förändrad markanvändning i området eller i omgivande marker, t.ex. skogsplantering, uppodling, dikning och täktverksamhet.
- Fördämningar, dikning eller andra avvattningsföretag som förändrar vattenföringen i området. Även befintliga diken kan vara ett hot.
- Störningar i omgivningen som påverkar rikkärrets vattenkemi, t.ex. spridning av kalk, bekämpningsmedel, aska eller gödningsmedel i kärrets närhet.
- Föroreningar i grundvattnet.

Bevarandeåtgärder

Gällande regler:

- Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötsel och naturvårdsförvaltning av området.

-Strandskydd gäller enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken. Strandskydd gäller 300 meter från strandlinjen (ut i vattnet och inåt land). Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden till exempel uppförande av ny byggnad. Undantag från förbudet gäller till exempel för byggnader som behövs för jordbruket, skogsbruket, fisket eller verksamheter till vilka tillstånd har lämnats enligt miljöbalken.

Förslag till bevarandeåtgärder för Björnsbodan:

-Natura 2000-området omfattas i nuläget av miljöstöd för bevarande av betesmarker och slåtterängar. Bete, slåtter och röjning av igenväxningsvegetation bedrivs enligt fastställda åtgärdsplaner. Skydd av området är avhängigt fortsatt skötsel av gräsmarkerna genom hävd.

-Utredning bör genomföras om området eventuellt skulle utvidgas till att omfatta större del av de angränsande värdefulla naturbetesmarkerna.

-Rikkärren berörs delvis av avvattande diken och en utredning av behov och möjlighet att lägga igen dessa bör göras.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Uppföljningsinsatser för detta Natura 2000-område kommer att framgå av den uppföljningsplan som kommer att tas fram.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**6210 - Kalkgräsmarker**

Areal: 2,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Torra–friska, hävdpräglade kalkgräsmarker nedanför trädgränsen ofta med ett rikligt inslag av örter. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas.

Viktiga orkidélokaler är en prioriterad undergrupp av naturtypen och hyser antingen a) en riklig förekomst av orkidéer, b) en värdefull population av minst en nationellt mindre vanlig orkidéart, eller c) en förekomst (oavsett storleken) av minst en orkidéart som är nationellt eller regionalt sällsynt eller mycket sällsynt.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen kalkgräsmarker (6210)

Arealen ska vara minst 2,5 ha. Naturbetesmark på alvar som uppvisar en lång kontinuitet av hävd genom bete. Hävden är en förutsättning för att bibehålla den värdefulla naturtypen med dess typiska, hävdgynnade och hotade arter. Kärlväxtfloran är mycket artrik. Marken ska årligen vara välavbetad vid vegetationssäsongens slut. Ingen skadlig förnaansamling får ske. En- och slånbuskage får inte bilda stora, ogenomträngliga bestånd.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd.

6410 - Fuktängar

Areal: 5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Hävdpräglade fuktängar med blååtäl eller starr nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas. Två undertyper finns:

6410 a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bl.a. ”kalkfuktängen”.

6410 b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika, med blååtäl, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet.

Kommentarer

Fuktängar är en vanlig naturtyp i hela Sverige och är starkt varierande beroende på geografisk belägenhet och markens beskaffenhet. Naturtypen är beroende av hävd, antingen genom bete eller slåtter.

Fuktängarna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. De har också mycket stor betydelse för fågellivet.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen fuktängar (6410)

Arealen ska vara minst 5,0 ha. Fuktängen förblir öppen tack vare fortsatt hävd. Fuktängens hydrologi ska vara opåverkad av antropogena åtgärder. Naturtypen präglas av stor artrikedom med förekomst av bl .a. orkidéer. Typiska arters populationer får inte minska påtagligt.

Gammal, skadlig förna ansamlas inte vid vegetationssäsongens slut.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd.

7230 - Rikkärr

Areal: 1,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Minerotrofa myrar och rika källmiljöer oavsett lutning och förekomster av morfologiska strukturer, där ständig tillförsel av baskatjonrikt vatten från omgivningen sker. Detta medför att pH-värdet i myren vanligen är 6 eller högre. Habitatets utbredningsområde överensstämmer med områden där berggrunden och/eller jordtäcket är rikt på baskatjoner, vanligtvis kalcium. Rikkärren är generellt oligotrofa-mesotrofa och näringsbegränsade då kalcium komplexbinder fosfat.

Torvdjupet är ofta grundare än i fattigare myrar och kan understiga 30 cm, men bottenskiktet byggs upp av rikkärssindikerande brunmossor (t ex släktena *Scorpi-dium* och *Campylium*) eller i vissa fall vitmossor. Morfologiska strukturer i torven utgörs i de fall de förekommer av tuvbildning, mindre sträng- och flarkbildningar och källkupoler.

Både öppna och trädklädda rikkärr inkluderas i habitatet, vilket kan ha en krontäckning av 0-100%. Vegetationen domineras av olika halvgräs och örter. Rikkärren har en speciell flora och fauna som varierar med t ex krontäckningsgrad, kalkhalt och näringsförhållanden.

Tre undergrupper kan urskiljas:

- Öppna hävdade rikkärr (krontäckning 0-30%)
- Öppna ohävdade rikkärr (krontäckning 0-30%)
- Trädklädda och videbevuxna rikkärr (krontäckning 30-100%)

Naturlighetskriterier: Kärrets hydrologi och hydrokemi får inte vara tydligt generellt påverkad av antropogena ingrepp. Reversibla, mindre ingrepp som orsakat lokal störning i begränsade delar av myren kan medges. Rikkärr är ofta störningsgynnade eller beroende av hävd, särskilt i södra Sverige har ängsbruk och betesdrift påverkat vegetationens sammansättning. Många rikkärr som inte fortsatt hävdas växer igen till sumpskog. Rikkärr stadda i igenväxning på grund av fysiska ingrepp eller utebliven hävd ska fortfarande hysa störningsgynnade arter eller vara möjliga att återställa utan omfattande insatser. Naturliga störningar kan dock medföra stabil rikkärsvvegetation även om krontäckningen är hög.

Kommentarer

Både öppna och trädklädda rikkärr inkluderas i naturtypen, vilka kan ha en krontäckning av 0-100%. Vegetationen domineras av olika halvgräs och örter. Rikkärr har en speciell flora och fauna som varierar med t ex krontäckningsgrad, kalkhalt och näringsförhållanden.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen rikkärr (7230)

Arealen ska vara minst 1,8 ha. Naturtypen är beroende av kontinuerlig hävd med röjningsinsatser för att förhindra igenväxning. Även naturlig störning genom översvämningar är en viktig störningsfaktor. Hydrologi och vattenkemi i våtmark och dess omgivning bibehålls opåverkade. Rikkä tillförs ständigt basiskt, mineralrikt vatten. Rikkärren har hög artrikedom. Typiska arters populationer får inte minska påtagligt. Rikkärren hålls fria från antropogen påverkan för att bibehålla högt vattestånd. Igenväxning i anslutning till kärret röjs bort. Hävd genom bete eller sen slåtter bör övervägas.

Bevarandetillstånd

Delar av naturtypen bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd. Vissa delar är dock berörda av avvattnande diken och hävden är delvis för svag.

1493 - Kalkkrassing, *Sisymbrium supinum*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Livsmiljö

Kalkkrassing växer på periodvis fuktig kalkmark, vanligen alvarmark. Arten växer på platser där markfuktigheten fluktuerar kraftigt. Den förekommer även i tidvis uttorkade pölar och myrkanter där de övriga ekologiska förutsättningarna finns (tillräckligt hög kalkhalt etc.). Många av de nuvarande lokalerna är människoskapade miljöer där den antropogena störningen gett samma förutsättningar som de naturliga lokalerna.

Önskvärd naturlig stress och störning

Arten är konkurrenssvag och klarar inte av att växtplatserna växer igen för kraftigt med högväxt vegetation av buskar mm. Den gynnas alltså av en måttligt intensiv betesdrift.

Reproduktion och spridning

Blommorna är insektspollinerade, fröna är vindspridda, spridningsavståndet uppskattas till 10 meter. Arten har troligen en långlivad fröbank men studier saknas.

Övrigt

Artens numerär varierar mycket kraftigt med årsmånen och det kan gå flera år mellan observationer av arten på en och samma lokal.

Bevarandemål

Kalkkrassing skall finnas i livskraftig population inom området och dess livsmiljö ska bibehållas. Uppthållande av hävd är en förutsättning av artens bevarande.

Negativ påverkan

Bevarandeåtgärder

Bevarandetillstånd

Kalkkrassing bedöms ha ett gynnsamt bevarandetillstånd på alvaret beläget på norra Öland. Uppgifter om arten finns från närområdet till Natura 2000-objektet.

Dokumentation

ArtDatabanken. Faktablad för rödlistade arter. www.artdatabanken.se

Forslund, M (red). 2001. Natur och kultur på Öland. Naturvårdsprogram för Kalmar län.

Länsstyrelsen i Kalmar län.

Hylander, K., 1993. Våtmarksinventering av Öland. Länsstyrelsen i Kalmar län. Meddelande 1994:3.

Länsstyrelsen i Kalmar län. Naturvårdens riksintressen, Kalmar läns fastland. Meddelande 1989:06. Uppdaterade versioner finns på Länsstyrelsens hemsida. www.lansstyrelsen.se/kalmar

Länsstyrelsen i Kalmar län. Naturvårdens riksintressen, Öland. Meddelande 1989:14.

Uppdaterade versioner finns på Länsstyrelsens hemsida. www.lansstyrelsen.se/kalmar

Länsstyrelsen i Kalmar län. Odlingslandskapet, bevarandeprogram för Borgholms kommun.

Meddelande 1995:25. (Övra Vannborga)

Länsstyrelsen i Kalmar län. Ängs- och hagmarksinventering, Borgholms kommun. Meddelande 1991:03. (68 & 70)

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000.

www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket. Sveriges Natura 2000-områden. www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket, 1996. Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm.

Opublicerat källmaterial

Åtgärdsplaner för EU:s miljöstöd

Ängs- och Betesmarksinventeringen 2002-2004

Bilagor

Förteckning över rödlistade arter påträffade i området

Objektskarta

Karta över Natura 2000-habitat i objektet

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori
ölandsstarr	<i>Carex colchica</i>	NT

Rödlistekategorier:

RE - Försvunnen

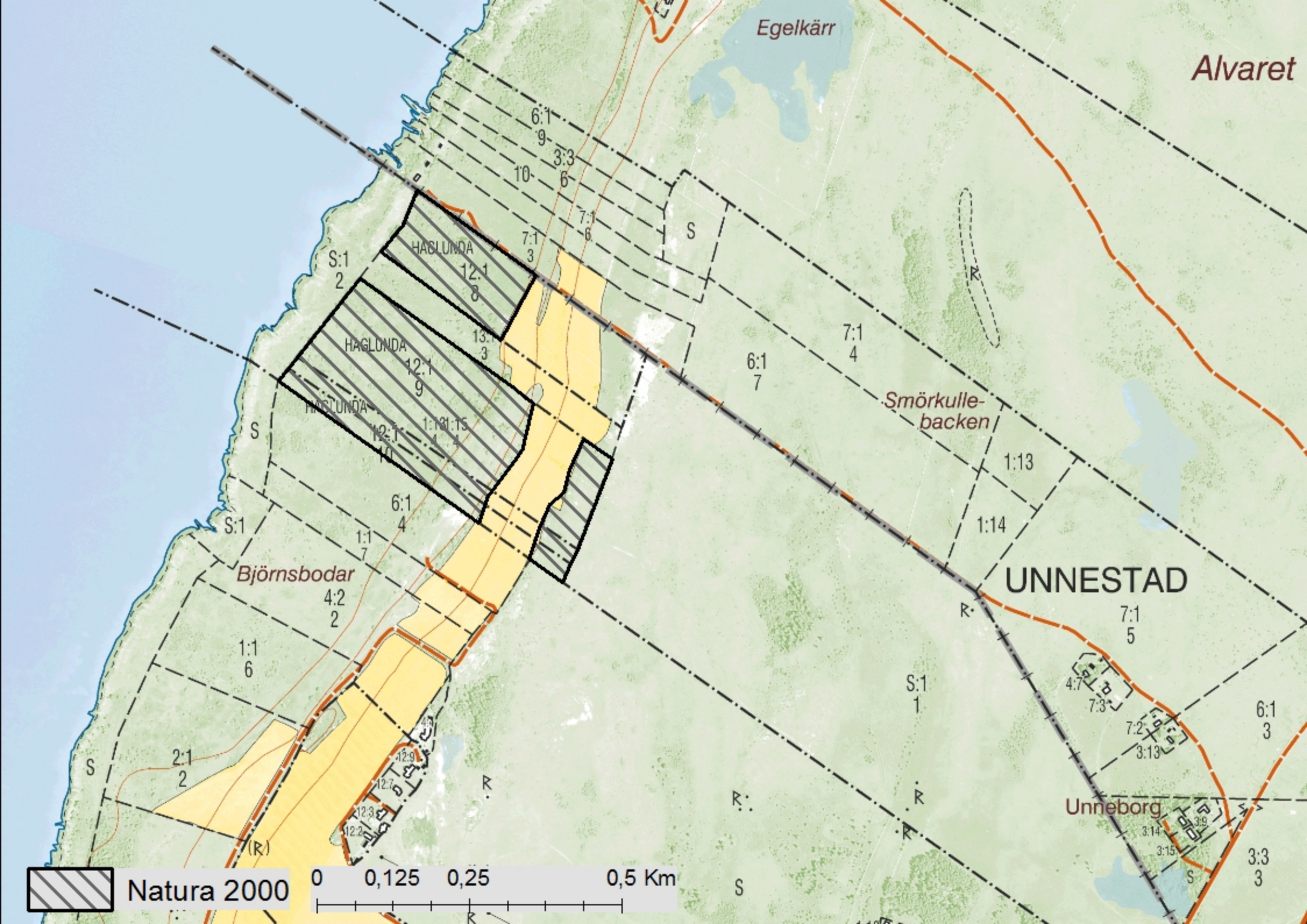
CR - Akut hotad

EN - Starkt hotad

VU - Sårbar

NT - Missgynnad

DD - Kunskapsbrist

Egelkärr

Alvaret

Smörkullebacken

Björnsbodar

UNNESTAD

Unneborg

 Natura 2000

0 0,125 0,25 0,5 Km

Natura 2000-habitat i Björnsbodar SE0330195

